

Список використаних джерел

1. Заворотна Я. Роль інноваційних технологій навчання у програмі підготовки майбутнього вчителя: [збірник наукових праць]. *Проблеми підготовки сучасного вчителя* / [ред. кол.: Побірченко Н.С. (гол. ред.) та ін.]. Умань: ПП Жовтий О. О., 2011. Вип. 4. Ч. 1. С. 60–65.
2. Кремень В. Освіта і наука визначають обличчя і авторитет держави. *Губернатор*. 2002.(№ 12). 113 с.
3. Левківський К. М., Іванов В. Ф., Даниленко В. І., Мележик В. П., Волошенюк О. В., Мороз В. О. Медіаосвіта (медіаграмотність). Навчальна програма (для слухачів курсів підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників). Київ, 2011. 102 с.
4. Концепція впровадження медіаосвіти в Україні. Схвалено постановою Президії Національної академії педагогічних наук України (20 травня 2010 року), протокол №1-7/6-150 URL: <https://ms.detector.media/mediaosvita/post/16501/2016-04-27-kontsepsiya-vprovadzheniya-mediaosvity-v-ukraini-nova-redaktsiya/>
5. Онкович Г. В. Медіапедагогіка. Медіаосвіта. Медіадидактика. Вища освіта України, 2007.(№2). 237с.

КЛЮЧОВІ І ПРЕДМЕТНІ КОМПЕТЕНЦІЇ В КОМПЕТЕНТІСНО ОРІЄНТОВАНОМУ НАВЧАННІ

*Засєкін Дмитро,
канд. пед. наук,
Інститут педагогіки НАПН України,
м. Київ, Україна*

Компетентнісний підхід в загальній середній освіті має тривалу історію педагогічного дослідження, починаючи від категорійного апарату й завершуючи моніторингом й оцінюванням його реалізації. Проте й до цього часу існують виклики й проблеми щодо його впровадження. На нашу думку головною проблемою є відсутність цілісних й узгоджених механізмів реалізації такого підходу, які б охоплювали усі компоненти освітнього процесу. Адже недостатньо проголосити компетентнісний підхід як освітню парадигму – потрібні комплексні й послідовні рішення з одночасним науковим супроводом, дослідженням їх ефективності, моніторингом і розробленням корекційних

заходів. Зокрема, потрібні дослідження компетентнісного підходу як універсального засобу формування компетентності особистості, як здатності людини ефективно діяти в професійній та/або особистісній сферах життя.

Уже на цьому рівні виникає дилема: компетентність – одна чи їх існує кілька? Якщо кілька, то що тоді є критерієм їх поділу, класифікування. Чи є які особливості щодо поняття компетентність на певному етапі життєдіяльності людини, зокрема на рівні навчальної діяльності в умовах освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти. Ще більше аспектів наукового дослідження містить процесуальний аспект реалізації компетентнісного підходу, зокрема форми, методи й засоби формування й оцінювання компетентності на уроках.

Розв'язання цих проблем передбачає застосування індуктивно-дедуктивних методів дослідження: розчленування, виокремлення й вивчення часткових питань компетентнісно орієнтованого навчання як окремих напрямків педагогічного дослідження; об'єднання, інтегрування й прийняття комплексних рішень на основі результатів дослідження цих частин.

У дослідженнях учені виділяють різні види компетентності, зокрема за рівнем їх універсальності: психосоціальні, ключові, за видами множинного інтелекту, за видами професійної діяльності [1, с. 20]. Для освітнього процесу, як правило, послуговуються двома видами – ключові і предметні.

Здійсненні нами дослідження виявили певні суперечності такого поділу. Перша суперечність пов'язана із переглядом вимог до сутності компетентності, відповідності її потребам часу й вимогам суспільства. Так перелік і сутність ключових компетентностей постійно оновлюється. Останні зміни відбулися 17 січня 2018 року, коли Європейський парламент і Рада Європейського Союзу схвалили Рамкову програму оновлених ключових компетентностей для навчання протягом життя. Основні компетенції (як вимоги), визначені в Рамковій програмі, спрямовані на створення засад для досягнення більш рівноправних і більш демократичних суспільств, забезпечення всебічного та сталого розвитку, соціальної єдності та подальшого розвитку демократичної культури [2]. Щодо предметних компетентностей (терміном послуговуються в

національній системі освіти, у зарубіжжі певним відповідником є термін грамотність), то їх сутність залишається практично незмінною, оскільки діють обмеження, зумовлені відповідною предметною сферою.

З огляду на вказане реалізація компетентнісного підходу у навчанні фізики має здійснюватися у поєднанні з інтеграційним (інтегративним). Тобто предметне навчання, що є частиною освітнього процесу, повинно одночасно поєднувати предметні й загальні цілі навчання. У мінливому і взаємопов'язаному світі кожна людина потребує широкого спектра навичок і компетентностей, які вона має постійно розвивати протягом усього життя.

Для вчителя це виклик – знати не лише предметний зміст, а й спрямовувати освітній процес на майбутнє, щоб підготувати впевнених у собі людей, які вміють навчатися самостійно, є ініціативними та відповідальними, такими, які зможуть розвивати себе й бути успішними у швидкозмінному світі.

Ця проблема в педагогіці також не є новою. «Знати предмет» і «вміти його викладати» – ці аспекти професійної діяльності вчителя постійно в полі зору дослідників професійної освіти. Напрацювання у цьому напрямку втілено у професійному стандарті учителя. У документі зокрема зазначено, що «мета професійної діяльності вчителя полягає в організації навчання та виховання учнів під час здобуття ними повної загальної середньої освіти шляхом формування у них ключових компетентностей і світогляду на основі загальнолюдських і національних цінностей, а також розвитку інтелектуальних, творчих і фізичних здібностей, необхідних для успішної самореалізації та продовження навчання» [3, с. 1].

Таким чином формування предметних компетентностей учнів на уроках фізики має поєднуватися із формуванням ключових, що має бути відображено в компетентнісно-орієнтованих методиках навчання фізики.

Ключові слова: предметні і ключові компетентності, методика навчання.

Список використаних джерел

1. Воронцова Т. В., Пономаренко В. С. та інші. Нова українська

школа: методика навчання інтегрованого курсу «Я досліджую світ» у 1–2 класах закладів загальної середньої освіти на засадах компетентнісного підходу. Навчально-методичний посібник. Київ. : Видавництво «Алатон», 2019. 128 с.

2. Key competences for lifelong learning / Recommendation 2018/0008 (NLE) of the European Parliament and of the Council (EU). URL: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/297a33c8-a1f3-11e9-9d01-01aa75ed71a1/language-en>.

3. Професійний стандарт за професіями «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», «Вчитель закладу загальної середньої освіти», «Вчитель з початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста)», затверджений наказом Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України №2736 від 23.12.2020 р. URL: https://nus.org.ua/wp-content/uploads/2020/12/Nakaz_2736.pdf

ІНТЕГРАТИВНИЙ ПІДХІД В КОМПЕТЕНТНІСНО ОРІЄНТОВАНОМУ НАВЧАННІ

*Засєкіна Тетяна,
канд. пед. наук, ст. наук. співробітник,
Інститут педагогіки НАПН України,
м. Київ, Україна*

Компетентнісний, особистісно зорієнтований та діяльнісний підходи визначенні як провідні, про що вказано у державних стандартах освіти другого покоління. Розпочатою реформою «Нова українська школа» цей перелік доповнюється інтегративним.

Одразу звертаємо увагу на семантичне поле, оскільки в публікаціях зустрічаються терміни: *інтеграційний, інтегративний, інтегрувальний, інтегральний, інтегрований підхід. Інтегративний* (те саме інтеграційний) – це підхід, який веде до інтеграції, тобто доцільного об'єднання її елементів у цілісність. Інтегративний підхід реалізується під час вивчення інтегрованих курсів чи окремих предметів з освітньої галузі, коли цілісність знань формується завдяки інтеграції їх на основі спільних для всіх предметів понять, застосуванню методів і форм навчання, контролю і корекції навчальних